

Львівський національний університет імені Івана Франка

Філологічний факультет

Кафедра польської філології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан
філологічного факультету

“31” серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Культура польської мови

Галузь знань **03** Гуманітарні науки

Спеціальність **035** Філологія

Спеціалізація **035.033** слов'янські мови
та літератури (переклад включно), перша – польська

Культура польської мови. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціалізації 035.033 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська.– Львів, 2020. – 17 с.

Розробник: **Кравчук Алла Миколаївна**, кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри польської філології.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри польської філології Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол № 13 від “30” червня 2020 р.

“30” червня 2020 р. Завідувач кафедри

/Кравчук А. М./

Затверджено Вченою радою філологічного факультету

Протокол № 10 від “30” червня 2020 р.

“30” червня 2020 р. Голова

/Пилипчук С.М./

1. Опис навчальної дисципліни

У курсі “Культура польської мови” розглядаються важливі загальнотеоретичні проблеми: традиційного і сучасного розуміння культури мови, поняття норми, взаємовідношення системи, норми та узусу; поняття інновації та помилки, критерії оцінки мовних інновацій і мовних одиниць і явищ загалом; внутрішня диференціація норми у сучасній польській мові. Їх вивчення має сприяти формуванню в студентів навичок ґрунтовного й глибокого аналізу мовних явищ, а також свідомості того, що мова є живим змінним організмом зі своїми внутрішніми законами розвитку. У межах курсу студенти ознайомлюються зі специфікою зв'язків: мова – культура, мова – суспільство, мова – її носій. Значну увагу приділено аналізу зв'язків: культура мови – мовна комунікація. Такий ракурс дає змогу виробляти в студентів навички вдумливого аналізу й оцінки мовних явищ з перспективи домінантної в сучасному мовознавстві тенденції до гуманізації.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 (гуманітарні науки) (шифр, назва)	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність 035 (філологія) (шифр, назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2	Спеціалізація 035.033 слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська	1-й	1-й
		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин 90: – 32 аудиторних + 58 самостійної роботи		1-й	1-й
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2, самостійної роботи студента – 3,6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Магістр	16	6
		<i>Практичні</i>	
		16	12
		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Самостійна робота</i>	
		58	102
		ІНДЗ:	
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є ознайомлення студентів з багатоаспектним поняттям культури польської мови, теоретичне і практичне засвоєння проблем сучасної польської нормативістики.

Для досягнення мети навчальної дисципліни “Культура польської мови” в процесі її викладання необхідно вирішити такі **завдання**:

- 1) донести до студентів неоднозначність підходів до поняття “культура мови”, наголошуючи на його мовнопрагматичній орієнтації;
- 2) ознайомити студентів з основними етапами “мовно-культурної” діяльності в Польщі;
- 3) сформувати у студентів розуміння суті різних постав до мови з боку її носіїв;
- 4) навчити студентів розумінню понять мовна норма, узус, мовна інновація, мовна помилка, критерій оцінки мовних інновацій;
- 5) усвідомити студентам диференційований характер норми сучасної польської мови.

Після вивчення курсу студент повинен

знати:

- можливі трактування поняття “культура мови”;
- трактування основних понять культури мови: мовна політика, постава щодо мови, норма, узус, інновація, помилка, критерій оцінювання інновацій і мовних одиниць загалом;
- історію культури мови в Польщі та стан “мовно-культурної” діяльності на нинішньому етапі;
- інституції та персоналії, що займаються (-лися) мовно-культурною діяльністю в Польщі;
- наукові та науково-популярні видання, що пропагують культуру мови.

уміти:

- аналізувати мовні одиниці щодо їх належності до норми, системи та узусу або тексту;
- знаходити в текстах мовні інновації, оцінювати їхню функціональну мотивованість;
- знаходити в текстах, аналізувати й виправляти мовні помилки (з урахуванням дворівневого характеру норми);
- творити тексти, згідно із засадами етики й естетики слова; аналізувати тексти, відповідно до критеріїв їхньої естетичності та етичності.

Програмні результати навчання:

- Знати систему польської мови.
- Знати норми польської літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.
- Окреслювати основні проблеми культури мови, пояснювати їх взаємозв'язок у цілісній системі знань.
- Здійснювати лінгвістичний аналіз текстів різних стилів і жанрів.
- Демонструвати знання з польського мовознавства і культури мови
- Виділяти галузі польської філології й окреслювати коло їх основних проблем.
- Аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.
- Використовувати польську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.
- Створювати усні й письмові тексти різних жанрів і стилів польською мовою.

- Використовувати польську мову для організації ефективної міжкультурної комунікації
- Застосовувати філологічні знання для розв'язання професійних завдань.
- Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
- Організувати процес свого навчання й самоосвіти.
- Використовувати інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Поняття культури мови. Культура мови як „мовно-культурна” діяльність. Постави щодо мови з боку її користувачів.

Тема 1. Поняття культури мови

Питання про науковий статус культури мови. Культура мови як уміння правильно послуговуватися мовою і як діяльність, спрямована на вдосконалення цього вміння. Наукова (стабілізаційна та модифікаційна) і практична діяльність, спрямована на вдосконалення вміння правильно послуговуватися мовою. Мовна „правильність” (poprawność językowa). Мовна „справність” (sprawność językowa). Культура мови та культура мовлення. Прагматичні аспекти культури мови. Культура мовленнєвих актів. Культура мови як частина загальної культури мовної спільноти та мовної особистості. Етика слова як „комунікативна моральність”. Засади „ввічливого контакту” та етики слова. Естетика слова і її складові як ознаки мовного тексту.

Основна література:

1. Krawczuk A. Pojęcie kultury języka. [W:] A. Krawczuk *Leksykologia i kultura języka polskiego*. T. 1-2. Kijów, 2011. T. 2: *Kultura języka*. S. 7-24.
2. Nowy słownik poprawnej polszczyzny. Red. A. Markowski. Warszawa, 1999. Hasła: *Kultura języka; Etyka słowa; Estetyka słowa; Poprawność językowa; Sprawność językowa*.
3. Puzynina J. O pojęciu kultury języka. [W:] „*Poradnik Językowy*”. 1990. Z. 3. S. 153-162.

Тема 2. Культура мови як „мовно-культурна” діяльність

Зародки мовно-культурної діяльності в Польщі. Початки систематичної діяльності, спрямованої на вдосконалення вміння правильно послуговуватися мовою. Видання „*Poradnik Językowy*” та „*Język Polski*”. Інституції та персоналії, що пропагують мовно-культурну діяльність у Польщі. Діяльність В. Дорошевського, З. Клеменевича, Г. Курковської, Д. Буттлер, Г. Саткевич, Я. Пузиніни, Я. Мьодека, А. Марковського та ін. Роль засобів масової інформації в пропагуванні культури польської мови. Інтернет і культура мови.

Основна література:

1. Krawczuk A. *Kultura języka jako działalność kulturalnojęzykowa*. [W:] A. Krawczuk *Leksykologia i kultura języka polskiego*. T. 1-2. Kijów, 2011. T. 2: *Kultura języka*. S. 25-42.
2. Markowski A. *Poradnictwo językowe w Polsce*. [W:] *Współczesny język polski*. Red. J. Bartmiński. Lublin, 2001. S. 60-69.
3. Markowski A. *Kodyfikacja normy językowej*. [W:] A. Markowski. *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*. Warszawa, 2005. S. 60-67
4. Markowski A. *Upowszechnianie opisu i kodyfikacji współczesnej polszczyzny. Poradnictwo językowe*. [W:] A. Markowski. *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*. Warszawa, 2005. S. 68-75.
5. *Poradnik Językowy* (wybrane numery). <http://www.poradnikjezykowy.uw.edu.pl/index.php>
6. *Język Polski* (wybrane numery). <https://jezyk-polski.pl/en/about/>
7. <https://sjp.pwn.pl/poradnia>, inne internetowe poradnie językowe.

Тема 3. Постави щодо мови з боку її користувачів

Поняття мовної політики. Концепції підходів до мови. Постава щодо мови як сукупність поглядів на мову та позицій щодо неї, що їх займають її носії. Загальні консервативний (елітарний), прогресивний (ліберальний) та демократичний (нігілістичний) підходи до мови. Пуризм та його види: націоналістичний, традиціоналістський, елітарний, егоцентричний. Крайній та поміркований варіанти пуризму. Перфекціонізм. Логізування в мові. Мовний лібералізм: поміркований лібералізм та лесеферизм. Види лібералізму: космополітичний, модерністський, егалітарний, популістський. Мовний індеферентизм і мовна абнегація. Природний (спонтанний) підхід до мови.

Основна література:

1. Markowski A. Postawy Polaków wobec języka – od puryzmu do leseferyzmu. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 126-142.
2. Porayski-Pomsta. J. Postawy użytkowników języka wobec języka. [W:] Nauka o języku dla polonistów. Red. S. Dubisz. Warszawa, 1999. S. 92-94.

Змістовий модуль 2. Поняття мовної норми та її диференціація. Мовна норма в польських словниках. Інновація та помилка: типи та функції інновацій та мовних помилок. Критерії норми.

Тема 4. Мовна норма. Диференціація норми. Мовна норма в польських словниках

Суб'єктивне та об'єктивне розуміння норми: норма як сукупність правил використання мовних засобів та як об'єктивний стан мовних явищ і один із рівнів внутрішньомовної структури. Норма в стосунку до системи і до узусу. Дворівневий характер норми: “зразкова” як норма офіційного варіанта та “ужиткова” (“поточна”) як норма неофіційного варіанта польської мови. Кодифікація норми польської мови. Словники нормативної польської мови (С. Шобера; за редакцією В. Дорошевського та Г. Курковської; за редакцією А. Марковського). Еволюція норми у XX та XXI ст. Періоди розвитку мовної норми в Польщі.

Основна література:

1. Buttler D. Rozgraniczenie „system – norma – uzus” a pojęcie „walencji” wyrazów. [W:] D. Buttler. Innowacje składniowe współczesnej polszczyzny. Warszawa, 1976. S. 31-42.
2. Krawczuk A. Norma językowa. [W:] A. Krawczuk Leksykologia i kultura języka polskiego. T. 1-2. Kijów, 2011. T. 2.: Kultura języka. S. 58-85.
3. Markowski A. Ewolucja normy w polszczyźnie XX wieku. [W:] Polszczyzna XX wieku. Ewolucja i perspektywy rozwoju. Red. S. Dubisz i S. Gajda. Warszawa, 2001. S. 65-71.
4. Markowski A. Podstawowe pojęcia teoretyczne kultury języka. Teksty, uzus, norma, system. Norma językowa – dyskusyjne zagadnienia z nią związane. Poziomy i typu normy współczesnej polszczyzny. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 20-38.
5. Markowski A. Warianty w normie i ich typu. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 37-41.

Тема 5. Інновація та помилка. Типи та функції інновацій. Типи мовних помилок

Поняття мовної інновації. Інновації в текстах та узусі; інновації в мовній системі. Формальні типи інновацій: фонетичні, граматичні (словозмінні та синтаксичні), лексичні (словотвірні, словесні, семантичні, фразеологічні). Функціональні типи інновацій: додаткові

(новотвори), регулюючі, розширюючі, альтернативні, аналогічні, скорочення, уточнення. Поняття мовної помилки. Зовнішньомовні помилки – орфографічні та пунктуаційні. Внутрішньомовні помилки – стилістичні й системні: фонетичні, граматичні (словозмінні та синтаксичні), лексичні (словесні, словотвірні, фразеологічні). Логічні помилки. Помилки у сфері текстотворення. Грубі й негрубі помилки. Мовні огріхи. “Гіперправильність”. Об’єктивні та суб’єктивні чинники, що спричиняють виникнення мовних помилок.

Основна література:

1. Dąbrowska A., Pasięka M. Błędy językowe w tekstach pisanych przez cudzoziemców – wybrane problemy związane z klasyfikacją i oceną. [W:] Rozwijanie i testowanie biegłości w języku polskim jako obcym. Red. A. Seretny i E. Lipińska. Kraków, 2008. S. 103-113.
2. Krawczuk A. Innowacja i błąd. Typy innowacji i typy błędów językowych. [W:] A. Krawczuk. Leksykologia i kultura języka polskiego. T. 1-2. Kijów, 2011. T. 2: Kultura języka. S. 86-116.
3. Kurkowska H. Innowacja a błąd. [W:] D. Buttler, H. Kurkowska, H. Satkiewicz. Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności gramatycznej. Warszawa, 1973. S. 20-22.

Тема 6. Критерії норми. Оцінювання інновацій та інших мовних одиниць за допомогою різних критеріїв норми

Поняття критеріїв оцінки мовних інновацій та критеріїв норми. Критерії норми В. Дорошевського: історичний, формально-логічний, національний, естетичний, географічний, літературно-авторський, сценічний, шкільний, орфографічний. Внутрішньомовні та зовнішньомовні критерії оцінки мовних інновацій Г. Курковської. Критерії достатності та економії. Узуальний і національний критерії, критерій культурного авторитету. Критерії норми в “Новому словнику правильної польської мови”. Б. Вальчак про критерії норми. Проблема ієрархії критеріїв норми.

Основна література:

1. Krawczuk A. Kryteria poprawności językowej. [W:] A. Krawczuk. Leksykologia i kultura języka polskiego dla polonistyk ukraińskich T. 1-2. Kijów, 2011. T. 2.: Kultura języka. S. 117-140.
2. Nowe spojrzenie na kryteria poprawności językowej. Red. A. Markowski. Warszawa, 2012.
3. Walczak B. O kryteriach poprawności językowej – polemicznie. [W:] „Poradnik Językowy”. 1986. Z. 9-10. S. 625-632.
4. Walczak B. Przegląd kryteriów poprawności językowej. [W:] „Poradnik Językowy”. 1995. Z. 9-10. S. 1-16.

1. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
го		Л	П	лаб	інд	С		о	Л	П	лаб	інд	С
	р												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	

Змістовий модуль 1. Поняття культури мови. Культура мови як „мовно-культурна” діяльність. Постави щодо мови з боку її користувачів.											
Тема 1.	8	2	2			4		1	1		8
Тема 2.	17	4	4			10		1	1		20
Тема 3.	9	2	2			4		1	1		10
Разом – зм. модуль 1	34	8	8			18		3	3		38
Змістовий модуль 2. Поняття мовної норми та її диференціація. Мовна норма в польських словниках. Інновація та помилка: типи та функції інновацій та мовних помилок. Критерії норми.											
Тема 4.	14	2	2			10		1	1		20
Тема 5.	32	4	2			15		1	1		22
Тема 6.	10	2	4			15		1	1		22
Разом – зм. модуль 2	56	8	8			40		3	3		64
Усього годин	90	16	16			58		6	6		102

2. Теми практичних занять

Стаціонарна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Етика й естетика слова як складові культури мови.	2
2.	Культура мови як діяльність: етапи становлення. Сучасне пропагування культури польської мови.	4
3.	Постави щодо мови: історичний екскурс, сучасні тенденції.	2
4.	Мовна норма в польських словниках.	2
5.	Типи мовних інновацій.	2
6.	Оцінювання інновацій за допомогою різних критеріїв норми.	4

Заочна форма

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Етика й естетика слова як складові культури мови.	2
2.	Культура мови як діяльність: етапи становлення. Сучасне пропагування культури польської мови.	2
3.	Постави щодо мови: історичний екскурс, сучасні тенденції.	2
4.	Мовна норма в польських словниках.	2
5.	Типи мовних інновацій і помилок.	2
6.	Оцінювання інновацій за допомогою різних критеріїв норми.	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Стац.	Заочн.
1.	Приготування текстів, що порушують етику й естетику мови – до Т 1	4	8
2.	Матеріали мовних інтернет-порадень. Культура мови й орфографія – до Т 2	10	20
3.	Постава щодо мови в історичному екскурсі і серед сучасних лексикографів – до Т 3	4	10
4.	Словники польської мови: нормативний аспект – до Т 4	10	20
5.	Визначення типів інновацій і мовних помилок у текстах – до Т 5	15	22
6.	Приготування презентацій на тему проблем оцінювання мовних явищ за допомогою критеріїв норми – до Т 6	15	22
Разом		58	102

T1, T2 ... T13 – теми змістових модулів

7. Методи навчання

- словесні: лекція, пояснення; бесіда (евристична і репродуктивна; вступна, поточна, підсумкова);
- демонстраційний;
- ілюстраційний;
- практичні (виконання вправ, письмових робіт).

8. Методи контролю та розподіл балів

Поточний контроль і самостійна робота				Сума
Контрольні роботи	Активність на заняттях, виконання домашніх завдань	Письмова індивідуальна робота	Відвідування	100
75 балів: Т1-2: теоретичні проблеми культури мови, письмова робота – 30 балів Т2 (СРС): словники польської мови, тести – 5 балів Т3: постава мовців до мови, тести – 5 балів Т3 (СРС): диктант – 20 балів	3 бали	Есе на тему культури мови - 20 балів	2 бали	

T5: типи мовних помилок, тести – 15 балів				
---	--	--	--	--

T1, T2 ... T13 – теми змістових модулів, СРС – самостійна робота студентів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100		A	відмінно	зараховано
81-89		B	добре	
71-80		C		
61-70		D	задовільно	
51-60		E		
21-50		FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-20		F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Рекомендована література

Тема 1. Поняття культури мови

Базова література

1. Anusiewicz J. Pragmatyka lingwistyczna a kultura języka. [W:] „Poradnik Językowy”. 1986. Z. 9-10. S. 612-624.
2. Krawczuk A. Pojęcie kultury języka. [W:] A. Krawczuk. Leksykologia i kultura języka polskiego. T. 1-2. Kijów 2001. T. 2: Kultura języka. S. 7-24.
3. Kurkowska H. Kultura języka. [W:] D. Buttler, H. Kurkowska, H. Satkiewicz. Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności gramatycznej. Warszawa, 1973. S. 58-79.
4. Markowski A. Kultura języka. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 14-19.
5. Markowski A., Puzynina J. Kultura języka. [W:] Encyklopedia kultury polskiej XX wieku. T. II: Współczesny język polski. Red. J. Bartmiński. Wrocław, 1993. S. 53-73.
6. Nowy słownik poprawnej polszczyzny. Red. A. Markowski. Warszawa, 1999. Hasła: Kultura języka; Etyka słowa; Estetyka słowa; Poprawność językowa; Sprawność językowa.
7. Puzynina J. O pojęciu kultury języka. [W:] “Poradnik Językowy”. 1990. Z. 3. S. 153-162.

Додаткова література

1. Bugajski M. Między kulturą języka a lingwistyką normatywną. [W:] M. Bugajski. Język w komunikowaniu. Warszawa, 2006. S. 34-43.

2. Grybosiowa A. Ewaluacja pojęcia *kultura języka* u młodzieży. [W:] Współczesna polszczyzna. Stan, perspektywy, zagrożenia. Red. Z. Cygal-Krupa. Kraków – Tarnów, 2008. S. 41-46.
3. Markowski A. Estetyka słowa. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 96-103.
4. Markowski A. Sprawność językowa. Zróżnicowanie współczesnej polszczyzny. Pojęcie stylu językowego, cechy dobrego stylu. Stylizacja językowa i jej rodzaje. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 103-123.
5. Markowski A. Warunki właściwego użycia języka. Nowomowa. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 84-95.
6. Miodek J. Kultura języka. [W:] J. Miodek. Kultura języka w teorii i praktyce. Wrocław, 1983. S. 38-81.
7. Porayski-Pomsta J. Pojęcie kultury języka. [W:] Nauka o języku dla polonistów. Red. S. Dubisz. Warszawa, 1999. S. 67-74.
8. Przybylska R. Pojęcie kultury języka. [W:] R. Przybylska. Wstęp do nauki o języku polskim. Podręcznik dla szkół wyższych. Kraków, 2003. S. 90-93.
9. Przybylska R. Stosowność stylistyczna; Skuteczność; Grzeczność; Piękno; Prawda i szczerłość. [W:] R. Przybylska. Wstęp do nauki o języku polskim. Podręcznik dla szkół wyższych. Kraków, 2003. S. 125-136.
10. Zdunkiewicz-Jedynak D. *Nie będziesz szkodził drugiemu mówieniem swoim*. Etyczny aspekt stylu wypowiedzi; Estetyczne kategorie oceny stylu wypowiedzi. [W:] D. Zdunkiewicz-Jedynak. Wykłady ze stylistyki. Warszawa, 2008. S. 192-212.

Тема 2. Культура мови як „мовно-культурна” діяльність

Базова література

1. Bajerowa I. Kultura języka polskiego. [W:] I. Bajerowa. Zarys historii języka polskiego 1939-2000. Warszawa, 2003. S.134-152.
2. Bralczyk J., Markowski A. Rola i miejsce instytucji językoznawczych w kształtowaniu polityki językowej. [W:] Polska polityka komunikacyjnojęzykowa wobec wyzwań XXI wieku. Red. S. Gajda, A. Markowski i J. Porayski-Pomsta. Warszawa, 2005. S. 82-89.
3. Bugajski M. Przeszłość i przyszłość polityki językowej w Polsce. [W:] Polska polityka komunikacyjnojęzykowa wobec wyzwań XXI wieku. Red. S. Gajda, A. Markowski i J. Porayski-Pomsta. Warszawa, 2005. S. 74-81.
4. Buttler D., Satkiewicz H. Kultura języka wczoraj i dziś. [W:] D. Buttler, H. Satkiewicz. Język i my. Podręcznik do języka polskiego dla klasy IV szkół średnich. Warszawa, 1998. S. 56-59.
5. Krawczuk A. Kultura języka jako działalność kulturalnojęzykowa. [W:] A. Krawczuk. Leksykologia i kultura języka polskiego. T. 1-2. Kijów, 2011. T. 2: Kultura języka. S. 25-42.
6. Markowski A. Poradnictwo językowe w Polsce. [W:] Współczesny język polski. Red. J. Bartmiński. Lublin, 2001. S. 60-69.
7. Markowski A. Kodyfikacja normy językowej. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 60-67
8. Markowski A. Kodyfikacja normy językowej; Podstawy działalności kulturalnojęzykowej. Polityka językowa; Upowszechnianie opisu i kodyfikacji współczesnej polszczyzny. Poradnictwo językowe. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 60-84.
9. Markowski A. Upowszechnianie opisu i kodyfikacji współczesnej polszczyzny. Poradnictwo językowe. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 68-75.

Додаткова література

1. Bielińska M. O kulturze słownikowej. [W:] „Poradnik Językowy”. 2008. Z. 1. S. 3-15.

2. Bochenek K., Polański E., Szczepocka-Walas A. 10. Jubileuszowe Dyktando Ogólnopolskie. Historia, wywiady, teksty. Łódź, 2001.
3. Bugajski M. Glottopolityka a kultura języka. [W:] M. Bugajski. Język w komunikowaniu. Warszawa, 2006. S. 189-216.
4. Bugajski M. Ważniejsze stanowiska w tradycji kultury języka. [W:] M. Bugajski. Język w komunikowaniu. Warszawa, 2006. S. 25-33.
5. Jurkowski M. Rola prasy w upowszechnianiu poprawnej polszczyzny; Rola radia i telewizji w upowszechnianiu poprawnej polszczyzny; Instytucje i towarzystwa zajmujące się kulturą języka. [W:] S. Frycie, M. Jurkowski, K. Sicińska. Kultura języka polskiego. Warszawa, 2005. S. 199-231.
6. Kurkowska H. Kultura języka a historia i życie społeczeństwa. [W:] D. Buttler, H. Kurkowska, H. Satkiewicz. Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności gramatycznej. Warszawa, 1973. S. 70-79.
7. Lubaś W. Zmieniać czy ulepszać polską politykę językową? [W:] Polska polityka komunikacyjnojęzykowa wobec wyzwań XXI wieku. Red. S. Gajda, A. Markowski i J. Porayski-Pomsta. Warszawa, 2005. S. 60-73.
8. Maćkowiak K. Początki polskiej świadomości językowej (X-XII wiek). [W:] „Język Polski”. 2006. Z. 2. S. 81-96.
9. Ożóg K. Zmiany we współczesnym języku polskim i ich kulturowe uwarunkowania. [W:] Język a Kultura. T. 20: Tom jubileuszowy. Red. A. Dąbrowska. Wrocław, 2008. S. 59-79.
10. Pisarek W. „Poradnik Językowy” w „Języku Polskim” (1913-1939). [W:] Język narzędziem myślenia i działania. Red. W. Gruszczyński. Warszawa, 2002. S. 24-35.
11. Polska polityka językowa na przełomie tysiącleci. Red. J. Mazur. Lublin, 1999.
12. Satkiewicz H. Rola „Poradnika Językowego” w polskim życiu naukowym. [W:] Język narzędziem myślenia i działania. Red. W. Gruszczyński. Warszawa, 2002. S. 17-23.
13. Urbańczyk S. Między „Językiem Polskim” a „Poradnikiem Językowym”. [W:] „Poradnik Językowy”. 1986. Z. 9-10. S. 595-601.
14. Urbańczyk S. Powstanie i dalsze losy *Języka Polskiego*. [W:] „Język Polski”. 1995. Z. 3. S. 161-168.
15. Walczak B. Czy językowi polskiemu coś zagraża? [W:] Współczesna polszczyzna. Stan, perspektywy, zagrożenia. Red. Z. Cygal-Krupa. Kraków – Tarnów, 2008. S. 15-24.
16. Walczak B. Działalność kulturalnojęzykowa. [W:] B. Walczak. Zarys dziejów języka polskiego. Wrocław, 1999. S. 272-279.
17. Żmigrodzki P. Leksykografia jako środek i przedmiot polityki językowej w XXI wieku. Perspektywy i zagrożenia. [W:] Polska polityka komunikacyjnojęzykowa wobec wyzwań XXI wieku. Red. S. Gajda, A. Markowski i J. Porayski-Pomsta. Warszawa, 2005. S. 140-147.

Тема 3. Постави щодо мови з боку її користувачів

Базова література

1. Markowski A. Postawy Polaków wobec języka – od puryzmu do leseferyzmu. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 126-142.
2. Nowy słownik poprawnej polszczyzny. Red. A. Markowski. Warszawa, 1999. Hasło: Postawy wobec języka.
3. Porayski-Pomsta. J. Postawy użytkowników języka wobec języka. [W:] Nauka o języku dla polonistów. Red. S. Dubisz. Warszawa, 1999. S. 92-94.

Додаткова література

1. Dubisz S. Z historii puryzmu i liberalizmu językowego. [W:] Polszczyzna w komunikowaniu publicznym. Red. W. Gruszczyński, J. Bralczyk i G. Majkowska. Warszawa, 1999. S. 9-17.

2. Markowski A. Postawy użytkowników wobec języka. [W:] Mowa rozświetlona myślą. Świadomość normatywno-stylistyczna współczesnych Polaków. Red. J. Miodek. Wrocław, 1999. S. 15-32.

Тема 4. Мовна норма. Диференціація норми. Мовна норма в польських словниках

Базова література

1. Buttler D. Rozgraniczenie „system – norma – uzus” a pojęcie „walencji” wyrazów. [W:] D. Buttler. Innowacje składniowe współczesnej polszczyzny. Warszawa, 1976. S. 31-42.
2. Krawczuk A. Norma językowa. [W:] A. Krawczuk Leksykologia i kultura języka polskiego. T. 1-2. Kijów, 2011. T. 2.: Kultura języka. S. 58-85.
3. Markowski A. Ewolucja normy w polszczyźnie XX wieku. [W:] Polszczyzna XX wieku. Ewolucja i perspektywy rozwoju. Red. S. Dubisz i S. Gajda. Warszawa, 2001. S. 65-71.
4. Markowski A. Kodyfikacja normy językowej. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 60-67.
5. Markowski A. Podstawowe pojęcia teoretyczne kultury języka. Teksty, uzus, norma, system. Norma językowa – dyskusyjne zagadnienia z nią związane. Poziomy i typy normy współczesnej polszczyzny. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 20-38.
6. Markowski A. Warianty w normie i ich typy. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 37-41.
7. Miodek J. O normie językowej. [W:] Współczesny język polski. Red. J. Bartmiński. Lublin, 2001. S. 73-83.
8. Słownik poprawnej polszczyzny. Red. W. Doroszewski i H. Kurkowska. Warszawa, 1973.
9. Szober S. Słownik ortoepiczny. Warszawa, 1937.
10. Szober S. Słownik poprawnej polszczyzny. Red. W. Doroszewski. Warszawa, 1958.
11. Wielki słownik poprawnej polszczyzny. Red. A. Markowski. Warszawa, 2004.
12. Żydek-Bednarczuk U. Społeczeństwo informacyjne a problemy normy językowej. [W:] „Poradnik Językowy”. 2007. Z. 10. S. 23-33.

Додаткова література

1. Bańko M. O normie i błędzie. [W:] „Poradnik Językowy”. 2008. Z. 5. S. 3-17.
2. Bugajski M. Norma i kodyfikacja. [W:] M. Bugajski. Język w komunikowaniu. Warszawa, 2006. S. 274-305.
3. Grybosiowa A. O współczesnym stosunku do normy językowej. [W:] A. Grybosiowa. Język wtopiony w rzeczywistość. Katowice, 2003. S. 51-58.
4. Gruszczyński W. Czy normy językowe obowiązują w Internecie? [W:] Zmiany w publicznych zwyczajach językowych. Red. J. Bralczyk i K. Mosiołek-Kłosińska. Warszawa, 2001. S. 183-190.
5. Kołodziejek E. Po co społeczeństwu językoznawcy? Uwagi o zadaniach współczesnej normatywistyki. [W:] „Poradnik Językowy”. 2007. Z. 2. S. 3-11.
6. Markowski A. Założenia ogólne *Nowego słownika poprawnej polszczyzny*. [W:] Polszczyzna w komunikowaniu publicznym. Red. W. Gruszczyński, J. Bralczyk i G. Majkowska. Warszawa, 1999. S. 19-25.
7. Markowski A. Założenia słownika poprawnej polszczyzny dla młodzieży. [W:] „Poradnik Językowy”. 1990. Z. 3. S. 190-195.
8. Nowy słownik poprawnej polszczyzny. Red. A. Markowski. Warszawa, 1999. Hasło: Norma językowa.

9. Piotrowicz A. O poradach językowych udzielanych na łamach „Filipinki” trzydzieści lat temu. Przyczynek do badań nad normą językową. [W:] Z zagadnień frazeologii, stylistyki i kultury języka. Red. S. Bąba i P. Fliciński. Poznań, 2006. S. 99-109.
10. Porayski-Pomsta J. Podstawowe pojęcia kultury języka. [W:] Nauka o języku dla polonistów. Red. S. Dubisz. Warszawa, 1999. S. 74-82.
11. Praktyczny słownik poprawnej polszczyzny. Nie tylko dla młodzieży. Red. A. Markowski. Warszawa, 1995.
12. Sicińska K. Norma językowa i jej zróżnicowanie. [W:] S. Frycie, M. Jurkowski, K. Sicińska. Kultura języka polskiego. Warszawa, 2005. S. 71-86.

Тема 5. Інновація та помилка. Типи та функції інновацій. Типи мовних помилок

Базова література

1. Błąd językowy. [W:] Język polski. Kompendium. Red. M. Derwojedowa, H. Karaś i D. Korcińska. Warszawa, 2005. S. 640-644.
2. Błąd językowy – rodzaje. [W:] D. Podlawska, I. Płóciennik. Leksykon nauki o języku. Bielsko-Biała, 2002. S. 160-165.
3. Dąbrowska A., Pasięka M. Błąd językowy – niedostatek kompetencji, luka w sprawności czy niewłaściwa strategia. [W:] Sprawności przede wszystkim. Red. A. Seretny i E. Lipińska. Kraków, 2006. S. 15-35.
4. Dąbrowska A., Pasięka M. Błędy językowe w tekstach pisanych przez cudzoziemców – wybrane problemy związane z klasyfikacją i oceną. [W:] Rozwijanie i testowanie biegłości w języku polskim jako obcym. Red. A. Seretny i E. Lipińska. Kraków, 2008. S. 103-113.
5. Krawczuk A. Innowacja i błąd. Typy innowacji i typy błędów językowych. [W:] A. Krawczuk. Leksykologia i kultura języka polskiego. T. 1-2. Kijów, 2011. T. 2: Kultura języka. S. 86-116.
6. Kurkowska H. Innowacja a błąd. [W:] D. Buttler, H. Kurkowska, H. Satkiewicz. Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności gramatycznej. Warszawa, 1973. S. 20-22.
7. Markowski A. Innowacje językowe a błędy językowe. Kryteria oceny innowacji: zasady wydzielania, istota poszczególnych kryteriów i ich hierarchizacja. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 41-55.
8. Markowski A. Typy błędów językowych. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 55-60.
9. Porayski-Pomsta J. Błędy językowe i ich rodzaje. [W:] Nauka o języku dla polonistów. Red. S. Dubisz. Warszawa, 1999. S. 99-109.
10. Porayski-Pomsta J. Innowacja i błąd. [W:] Nauka o języku dla polonistów. Red. S. Dubisz. Warszawa, 1999. S. 82-84.

Додаткова література

1. Bugajski M. Lapsologiczny nurt w kulturze języka. [W:] M. Bugajski. Pół wieku kultury języka w Polsce (1945–1995). Warszawa, 1999. S. 43-50.
2. Burzyńska A. B. Świadomość normy i błędu w dydaktyce języka polskiego jako obcego. [W:] Mowa rozświetlona myślą. Świadomość normatywno-stylistyczna współczesnych Polaków. Red. J. Miodek. Wrocław, 1999. S. 182-191.
3. Godyń J. Stan świadomości normy interpunkcyjnej a praktyka przestankowania w publikacjach naukowych. [W:] Mowa rozświetlona myślą. Świadomość normatywno-stylistyczna współczesnych Polaków. Red. J. Miodek. Wrocław, 1999. S. 208-221.
4. Grucza F. Ogólne zagadnienia lapsologii. [W:] Z problematyki błędów obcojęzycznych. Red. F. Grucza. Warszawa, 1978. S. 9-59.
5. Grybosiowa A. Wpływ sytuacji na strukturę gramatyczną tekstu informacji radiowej, prasowej i telewizyjnej. [W:] A. Grybosiowa. Język wtopiony w rzeczywistość. Katowice, 2003. S. 81-92.

6. Mechanizmy zmian językowych. Formy innowacyjne, regresywne i archaiczne. [W:] Język polski. Kompendium. Red. M. Derwojedowa, H. Karaś i D. Kopcińska. Warszawa, 2005. S. 659-669.
7. Nowy słownik poprawnej polszczyzny. Red. A. Markowski. Warszawa, 1999. Hasła: Błąd językowy; Innowacja językowa.
8. Pisarek W. Słownik języka niby-polskiego, czyli błędy językowe w prasie. Wrocław etc., 1978.
9. Przybylska R. Najczęstsze błędy i ich typy. [W:] R. Przybylska. Wstęp do nauki o języku polskim. Podręcznik dla szkół wyższych. Kraków, 2003. S. 108-125.
10. Rodzaje błędów językowych. [W:] Język polski: Encyklopedia w tabelach. Red W. Mizerski. Warszawa, 2000. S. 166-170.
11. Sicińska K. Błędy językowe i ich rodzaje. [W:] S. Frycie, M. Jurkowski, K. Sicińska. Kultura języka polskiego. Warszawa, 2005. S. 131-154.
12. Szulc A. Błąd językowy a dydaktyka języka obcego. [W:] „Języki Obce w Szkole”. 1982. Z. 5. S. 259-266.
13. Zawilska D. Błąd stylistyczny w świetle badań stylistyki lingwistycznej a praktyka szkolna. [W:] Mowa rozświetlona myślą. Świadomość normatywno-stylistyczna współczesnych Polaków. Red. J. Miodek. Wrocław, 1999. S. 256-261.

Тема 6. Критерії норми. Оцінювання інновацій та інших мовних одиниць за допомогою різних критеріїв норми

Базова література

1. Bugajski M. Zasady oceny faktów językowych. [W:] M. Bugajski. Język w komunikowaniu. Warszawa, 2006. S. 378-391.
2. Krawczuk A. Kryteria poprawności językowej. [W:] A. Krawczuk. Leksykologia i kultura języka polskiego dla polonistyk ukraińskich T. 1-2. Kijów, 2011. T. 2.: Kultura języka. S. 117-140.
3. Kryteria poprawności językowej. [W:] Język polski. Kompendium. Red. M. Derwojedowa, H. Karaś i D. Kopcińska. Warszawa, 2005. S. 636-640.
4. Kurkowska H. Kryteria oceny innowacji językowych. [W:] D. Buttler, H. Kurkowska, H. Satkiewicz. Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności gramatycznej. Warszawa, 1973. S. 22-45.
5. Markowski A. Innowacje językowe a błędy językowe. Kryteria oceny innowacji: zasady wydzielenia, istota poszczególnych kryteriów i ich hierarchizacja. [W:] A. Markowski. Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne. Warszawa, 2005. S. 41-55.
6. Miodek J. Kryteria poprawności językowej. [W:] J. Miodek. Kultura języka w teorii i praktyce. Wrocław, 1983. S. 48-54.
7. Nowe spojrzenie na kryteria poprawności językowej. Red. A. Markowski. Warszawa, 2012.
8. Pisarek W. Kryteria poprawności środków językowych. [W:] Encyklopedia języka polskiego. Red. S. Urbańczyk i M. Kucała. Wrocław, 1999. S. 198-199.
9. Porayski-Pomsta J. Kryteria poprawności językowej. [W:] Nauka o języku dla polonistów. Red. S. Dubisz. Warszawa, 1999. S. 84-92.
10. Walczak B. O kryteriach poprawności językowej – polemicznie. [W:] „Poradnik Językowy”. 1986. Z. 9-10. S. 625-632.
11. Walczak B. Przegląd kryteriów poprawności językowej. [W:] „Poradnik Językowy”. 1995. Z. 9-10. S. 1-16.

Додаткова література

1. Bajerowa I. Trwałość i ewolucja pewnych zjawisk językowych z perspektywy początku i końca XX wieku (na materiale z 5 pierwszych roczników „Poradnika Językowego” 1901-1905). [W:] Język narzędziem myślenia i działania. Red. W. Gruszczyński. Warszawa, 2002. S. 36-43.

2. Doroszewski W. O poprawności językowej, błędach językowych i kryteriach oceny tych pojęć. [W:] Słownik poprawnej polszczyzny. Red. W. Doroszewski i H. Kurkowska. Warszawa, 1973. S. 7-12.
3. Frycie S. Kryteria poprawności językowej. [W:] S. Frycie, M. Jurkowski, K. Sicińska. Kultura języka polskiego. Warszawa, 2005. S. 104-119.
4. Jadacka H. Dlaczego uzus przedszkolaków nie może mieć wpływu na normę językową. [W:] „Poradnik Językowy”. 2009. Z. 4. S. 82-88.
5. Jadacka H. Kryteria oceny faktów morfologicznych w języku. [W:] „Poradnik Językowy”. 1995. Z. 4. S. 5-20.
6. Jadacka H. Kryteria poprawności we współczesnej składni. [W:] Na językoznawczych ścieżkach. Prace ofiarowane Profesorowi Jerzemu Podrackiemu. Red. A. Mikołajczuk i R. Pawelec. Warszawa, 2007. S. 68-75.
7. Kołodziejek E. Po co społeczeństwu językoznawcy? Uwagi o zadaniach współczesnej normatywistyki. [W:] „Poradnik Językowy”. 2007. Z. 2. S. 3-11.
8. Nowy słownik poprawnej polszczyzny. Red. A. Markowski. Warszawa, 1999. Hasło: Kryteria poprawności językowej.
9. Peisert M. Literatura tzw. postmodernizmu wobec normy językowej. [W:] „Poradnik Językowy”. 1999. Z. 8-9. S. 24-28.
10. Przybylska R. Kryteria poprawności językowej. [W:] R. Przybylska. Wstęp do nauki o języku polskim. Podręcznik dla szkół wyższych. Kraków, 2003. S. 101-106.
11. Satkiewicz H. Zakres przydatności kryterium funkcjonalnego w ocenie zjawisk językowych. [W:] „Poradnik Językowy”. 1995. Z. 9-10. S. 17-22.

10. Інформаційні ресурси

Korpus Instytutu Podstaw Informatyki Polskiej Akademii Nauk // <http://korpus.pl>

Korpus Redakcji Słowników Języka Polskiego PWN // <http://korpus.pwn.pl>

Słowosieć // <http://plwordnet.pwr.wroc.pl/wordnet/>

CLARIN-PL // <http://clarin-pl.eu/en/uslugi/>

Narodowy Korpus Języka Polskiego // <http://nkjp.pl>

Słownik gramatyczny języka polskiego // <http://sgjp.pl/leksemy/>

SJPDor // <http://www.sjpd.pwn.pl/>

Słownik SJP.PL // <https://sjp.pl/>

Słownik języka polskiego // <https://sjp.pwn.pl/>

Wielki słownik języka polskiego // <http://wsjp.pl>

Poradnik Językowy (wybrane numery). <http://www.poradnikjezykowy.uw.edu.pl/index.php>

Język Polski (wybrane numery). <https://jezyk-polski.pl/en/about/>

Poradnia językowa PWN. <https://sjp.pwn.pl/poradnia>, inne internetowe poradnie językowe.